

DR. THANHOFFER LAJOS

1843–1909

Orvosdoktor, sebész, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, a Pesti m. kir. Állatgyógyintézet, majd a M. kir. Állatorvosi Tanintézet élettani, természet- és növénytani tanszékének vezető nyilvános rendes tanára 1872-től 1890-ig. A szövettan első magyar nyelvű könyvének, *Az összehasonlító élet- és szövettan alapvonalai* (1883) írója. Magyarországon a szövettan úttörője, e tudományszak egyik legismertebb művelője.

Thanhoffer Lajos Nyírbátorban (Szabolcs vármegye) született 1843. november 23-án. Atyjának 1849-ben bekövetkezett halála után Szatmárra került, s ott járt elemi iskolába. A középiskolát Nagykárolyban és a pesti kegyesrendieknél, orvosi tanulmányait ugyancsak Pesten, 1867-ben végezte. Már medikus korában mikroszkópiai és összehasonlító anatómiai tanulmányokkal foglalkozott. Harmadéves medikusként két munkájával két egyetemi pályadíjat nyert: az egyik a harántcsíkos izmokban található idegvégződésekre, a másik a rovarok Malpighi-edényeire vonatkozott. Utóbbi az egri természettudományi vándorgyűlés évkönyvében is megjelent. Negyedéves orvostanhallgató korában *A májbajokról, különös tekintettel a kórszövettanra* című dolgozata nyert pályadíjat. Ötödéves hallgatóként Balassa János sebésztanár oldalán fizetéses műtőnövendékként tevékenykedett. Később hasonló minőségben egy évig Kovács József

tanár munkatársa volt. Ekkor a műtői vizsgát is letette, amire egész életében büszke volt. Nagyobb vonzalmat érezve a teoretikus szakok iránt, 1868–1869-ben már Jendrassik Jenő intézetében dolgozott mint élettani asszisztens és a szövettani gyakorlatok vezetője. Jendrassik ajánlatára 1872-ben magántanárrá habilitáltak a szövettanból *A zsír felszívódásáról* című, külföldön is méltatót értekezése alapján. Ugyanebben az évben a Pesti cs. kir. (1860-tól m. kir.) Állatgyógyintézetben (1851–1875) rendszeresített élettani, természet- és növény-tani tanszékre – egyelőre a vegytan előadásának kötelezettsége mellett – rendes tanárrá nevezték ki azzal, hogy kezdetben a botanikát is kell tanítania. Tanárságának első évében a tanári testület ülésén azt indítványozta, hogy a német nyelvű kötelező előadásokat töröljék el; indítványát a tanári testület egyhangúlag elfogadta, s a minisztérium a felterjesztésre a német nyelvű előadások tartását be is szüntette. A Magyar Tudományos Akadémia 1880-ban, tehát még mint állatorvos professzort, levelező tagjai közé választotta. 1881-ben az orvosi fakultáson tudományos munkássága elismeréséül a szövettan egyetemi nyilvános rendkívüli tanárává nevezték ki. 1888-ban királyi tanácsosi címet kapott. Élete javán már túl volt, amikor 1890-ben a Lenhossék József halálával megüresedett II. anatómiai tanszék nyilvános rendes tanárává nevezték ki, s akkor kilépett az akkor már M. kir. Állatorvosi Akadémiának (1875–1890) nevezett intézmény kötelékéből. 1891-ben a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja lett.

Amikor a budapesti Tudományegyetem Orvosi Karának anatómiai tanszékre kinevezték, buzgón igyekezett magát beleélni új működési körébe; intézetét jól felszerelte. Szorgalmasan, gondosan készült előadásaira, gyümölcsöztette tehetségét részben saját érvényesülése, részben tárgya, intézete javára és hasznára.

Pályafutásának súlypontja, munkásságának legértékesebb része a M. kir. Állatorvosi Tanintézetben (1875–1890) eltöltött idejére esik. Sok fáradsággal és áldozattal teljesen modern szövettani laboratóriumot rendezett be, amelyet a nyolcvanas években nagy számban kerestek fel orvosok és mások, mikroszkópiai vizsgálatokkal foglalkozók, mert – kivált a szövettani technika területén – sokat lehetett tőle tanulni. Ekkor indult meg az állatorvosi iskola fejlesztése körüli nagy jelentőségű tevékenysége. A tanításban ő vezette be először a mikroszkóppal való vizsgálatot, s ő adta elő először rendszeresen a szövettant.

Elsőrangú hisztológussá képezte ki magát; megjelentek nagy értékű szövettani és kórszövettani dolgozatai a zsírfelszívódásról (1873), a szaruhártya szöveti szerkezetéről (1873), a csigolya közti dúcsejtek szerkezetéről (1878), a harántcsíkos izmok idegvégződéseiről (1881), a tenyészbenáságról (1876 és 1882), a gyulladásról (1879) és még sok egyéb kérdéstről. Az ő nevéhez fűződik

THANHOFFER LAJOS EMLÉKTÁBLÁJA
AZ ANATÓMIAI TANSZÉK BEJÁRATÁNÁL
(GARAMI LÁSZLÓ ALKOTÁSA)

az idegsejtek gyors feltüntetésére ajánlott „szétnyomósos eljárás” is, ez azonban kevésbé vált be.

Olyan buzgalommal foglalkozott tantárgyával, hogy már 1883-ban kiadta *Az összehasonlító élet- és szövettan alapvonalai* című könyvét, amely az első ilyen irányú összefoglaló magyar tudományos munka volt. E műve és szövettani technikája, számos tanulmánya német nyelven is megjelent. Keresett könyvet írt a mikroszkópról és használatáról. *A szövetek és szervek szerkezete és azok vizsgáló módszerei* című, nagy terjedelmű alkotását 1894-ben a Magyar Orvosi Könyvkiadó Társulat adta ki. Könyvet írt *Az állatorvosi tudomány és állatorvosi tanintézetünk története* címen is.

Nagy részben Thanhoffer érdeme az, hogy Tormay Bélával együtt, aki akkor a tanintézet igazgatója volt, felhívta a sakkörök figyelmét a szerény Azary Ákosra, kinek valódi értékét felismerték, s akit sikerült megmenteni a tudománynak, és pedig elsősorban az állatorvostudománynak. Amikor Tormayt a Földművelésügyi Minisztériumba rendelték szolgálattételre, ő vette át az Állatorvosi Tanintézet vezetését is, s mint helyettes igazgató buzgón törekedett annak modern irányba való fejlesztésére.

A Királyi Magyar Természettudományi Társulat népszerű természettudo-

mányi ülésein, élettani szakülésein a vérről, a vérkeringésről, a mikroszkópról, a mikrotomról, az anatómia köréből tartott nagy sikerű előadásokat, amelyeken kiváló rajzolókézsége is jól érvényesült.

Kötelességtudás, tudományoszeretet és lelkesedés, az igazság tisztelete, a megbízhatóság, a szigorúság, a nemes áldozatkészség, az őszinteség jellemezte. Nyíltságával, szeretetreméltóságával sok jó barátot szerzett, akikhez híven ragaszkodott. Tudományos eredményei nem tették elbizakodottá. Hallgatói is szerették, mert mindig igyekezett rajtuk segíteni.

1896-ban érdemei elismeréséül az osztrák császári Vaskoronarend III. osztályával tüntették ki. Állatorvos professzorsága idején egy ideig elnöke volt a Magyar Országos Állatorvos Egyesületnek, és – mint említettük – a Királyi Magyar Természettudományi Társulat életében is tevékenyen részt vett.

Thanhoffer Lajos a hazai szakoktatás, a tudományos búvárkodás, közlebről a szövettani oktatás és kutatómunka, a mikroszkópiai vizsgálatok, a mikrotechnikai eljárások alkalmazása és kidolgozása területén elévülhetetlen érdemeket szerzett. A lelkiismeretes, lelkes tudós emléke műveiben él tovább.

Harminckét évi állatorvosi akadémiai, illetőleg orvoskari tanári működése közben 1904-ben, 61 éves korában hirtelen megbetegedett. Élénk és tevékeny élete ezután már csak csendes tengődéssé vált.

1909. március 22-én, 66 éves korában befejezte életét.

Születésének 125. évfordulóján, 1968-ban avatták emléktábláját (Garami László alkotása) egyetemünk anatómiai tanszékének bejáratánál.

Irodalom

Thanhoffer Lajos. *Vasárnapi Újság*, 1909. 56. 14. 271.

Hőgyes Endre. *Emlékkönyv a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem Orvosi Karának múltjáról és jelenéről*. Magyar Orvosi Könyvkiadó Társulat, Budapest, 1896. 1003 p.

Thanhoffer Lajos † (1843–1909). *Orvosi Hetilap*, 1909. 53. 13. 242–243.

Lévy Lajos: Thanhoffer Lajos 1843. nov. 23.–1909. márcz. 23. *Gyógyászat*, 1909. 49. 13. 207.

Fehér György: Thanhoffer Lajos dr. emlékezete. In *Az Állatorvostudományi Egyetem Évkönyve 1967/68, 1968/69 tanév*. Szerk.: Kurdi József. Állatorvostudományi Egyetem, Budapest, 1970. 71–74.

Kótai István: 160 éve született Thanhoffer Lajos. *Magyar Állatorvosok Lapja*, 2004. 126. 5. 317–318.